

عکس هایش که منتشر شد، خیلی زود در فضای مجازی دست به دست چرخید و دیگر همه از شغل جالب و هیجان انگیز عمو کاووس حرف می زدند. اما این تیتیر چندان پرباشی درست نبود. او از خلبانان جان بر کف هوانیروز ارتش جمهوری اسلامی ایران در دوران دفاع مقدس بوده و بعد از سال ها با حضور در قالب توبیوزین و دو فصل سریال «نون خ» مورد توجه

قرار گرفته است.

تصاویر مربوط به ماشاء... وروایی بود، درحالی که با لباس خلبانی کنار بالگرد ایستاده است. وروایی همان کسی است که چهره اش را در نون خ دیده ایم و با تعصبی که روی تفنگش داشت، همراه شده ایم. این هنرپیشه ۶۱ ساله کرمانشاهی در زمان جنگ جزو گروه فنی کادر پرواز

شبکه های اجتماعی، پر شده از تصاویر کودکانی که والدین شان اشتیاق بسیاری برای معروف شدن آنها دارند

کودکان کار، کودکان لایک!

کودکانی تمیز و مرتب با ژست ها و فیگورهایی که قرار است لباس تنشان را بهتر به رخ بکشند، شیرین کاری ای که صدها نه هزاران بار لایک می خورد. بچه هایی که نمی دانند مرکز توجهی قرار می گیرند، باز بچه دست پدر و مادر نشان شده اند. امروز قرار است درباره این پدر و مادرها حرف بزنیم؛ از والدینی که از روز اول تولد فرزندشان نشان را در شناسنامه مجازی ثبت می کنند و آگاهانه یا نا آگاهانه از شیرینی و زیبایی فرزندشان برای تبلیغات، بالا رفتن طرفداران شان و حتی درآمدزایی استفاده می کنند. یکی از این بچه ها که از روزهای اول در فضای مجازی، با استعداد توانایی بدنی شناخته شد، «آرات حسینی» است. این کودک که پیش از یک سالگی با انجام حرکات ورزشی دشوار، خیلی ها را به حیرت وا داشت، حالا در آستانه پنج سالگی، از مسی لایک می گیرد، با بازیگنان مطرح جهان وارد چالش می شود، از علی کریمی کلا پی می کند و باتلولا یو دارد!

زهرا شاه رضایی

مجازیست

عضلات ورزیده، تمرینات سخت و حرکات نمایشی

کارگردان اصلی نمایش این بچه ها در برابر دوربین والدین شان است. آنها از خرد سالی و حتی زمانی که بچه ها زیر یک سال بود، با آنها تمرینات ورزشی انجام می دهند. برای دیده شدنشان به کشورهای مختلف می روند و در برنامه ها و شوهای مختلف استعدادشان را به نمایش می گذارند. کارهایی که معلوم نیست چقدر از آنها شکوفا کردن استعداد و خواست خود کودک و چقدر تلاش برای راضی کردن اطرافیان است. تمرینات سخت و طاقت فرسا، پوشیدن لباس های متفاوت فرضیه هایی

برای آزار و اذیت این بچه ها هستند. در ماده ۲ قانون در حمایت از کودکان در ایران که مصوب سال ۱۳۸۱ است، آمده: «هر نوع اذیت و آزار کودکان و نوجوانان که موجب شود به آنان صدمه جسمانی یا روانی و اخلاقی وارد شود و سلامت جسم یا روان آنها را به مخاطره اندازد، ممنوع است.» در بخش های دیگر این قانون هم آمده که نه تنها آزار و اذیت که نادیده گرفتن عمدی سلامت بهداشت و بهداشت روانی و جسمی کودک هم جرم تلقی شده و علاوه بر جریمه نقدی، از یک روز تا شش ماه حبس در پی خواهد داشت.

مشخصا درباره استفاده کودکان از فضای مجازی در ایران قانون مشخصی وجود ندارد. در کشورهای پیشگام در عرصه وسایل ارتباط جمعی، این قانون از قبل تدوین شده است. استفاده از اینترنت و گوشی هوشمند برای کودکان زیر ۱۳ سال ممنوع و تا ۱۸ سال هم محدود است. اینترنت خانوادگی هم با مجوز

خانواده ها داده می شود. به نظر می رسد در ایران هم نیاز به تدوین قانونی مشخص درباره حضور و استفاده بچه ها از فضای مجازی داریم. روز به روز تعداد بچه هایی که با نظارت یا بدون نظارت پدر و مادرهایشان وارد فضای مجازی می شوند، بیشتر می شود و این موضوع نیازمند کنترل، نظارت و حتی محدود کردن کودکان است؛ اما مهم تر از همه اینها در قدم اول آموزش «سواد رسانه ای» است.

#هشتگ از کجا آمد؟!

هشتگ ابتدا یک علامت ساده بود و به عنوان نماد شمارش اعداد به کار می رفت. بعد از آن یعنی حدود ۳۰ سال قبل و در سال ۱۹۷۸ خالق زبان برنامه نویسی C یعنی دنیس ریچی تصمیم گرفت برای تفکیک کلمات کلیدی از سایر عبارات ها از آن استفاده کند. به این ترتیب # در برنامه نویسی رواج پیدا کرد. در سال ۲۰۰۷ یکی از کاربران توئیتر به نام کریس مسینا برای اولین بار مفهوم # را وارد توئیتر کرد. مسینا با الهام از این کاربرد علامت # را برای تگ کردن موضوعات مورد علاقه در توئیتر پیشنهاد کرد. او نخستین هشتگ را در توئیتر به این شکل استفاده کرد:

«نظر شما در مورد استفاده از # برای گروه ها چیست؟»

کریس مسینا، ۲۳ آگوست ۲۰۰۷

اما جالب است بدانید توئیتر پیشنهاد مسینا برای استفاده از هشتگ را نپذیرفت، اما این کاربران توئیتر بودند که هشتگ را به توئیتهای اضافه کردند. در همان سال و در جریان توئیتهای مربوط به آتش سوزی جنگل های

سن دیگو در کالیفرنیا به طور گسترده از هشتگ استفاده و عملا # به توئیتر اضافه شد.

قبل از این هشتگ در سطح وب به کار می رفت و کریس هم با استفاده از همان ایده برای تفکیک و دسته بندی عناوین و موضوعات از آن استفاده کرد.

بعد از آن افراد می توانستند با بهره بردن از هشتگ در توئیتر نظرات مشابه خودشان یا اظهارنظرها درباره اتفاق های مرتبط را پیدا کنند، این ماجرا انقلابی

در توئیتر برای گرد هم آوردن افراد ایجاد کرد.

از کاربرد های مهم هشتگ می توان به کمک در دیده شدن بیشتر محتوا،

گرد هم آوردن افراد با نظرات مشابه، طبقه بندی و دسته بندی مطالب، استفاده

در پویش های تبلیغاتی و استفاده در جنبش های اجتماعی اشاره کرد.

یک مربع آبی رنگ که این روزها با شکل گیری در دنیای مجازی نقش مهمی

در شکل گیری اتفاق ها و نظرها در دنیای واقعی دارد.

استعدادیابی یا کودک آزاری؟

کودکان بی دفاعی که باید با لبخند نام فلان برند را جلوی دوربین بگویند یا پسر بچه ای که فیگور می گیرد تا عضلات برجسته و شکم سیکس پکش بهتر نمایش داده شود. آیا واقعا اینها استعدادیابی است؟ کارشناس ها معتقدند «استعدادیابی یعنی پرورش استعداد ذاتی کودک نه این که من پدر و مادر به زور او نرم تن بار بیارم یا به زور او را به مسابقات جهانی حفظ بفروسم؛ در حالی که او به اندازه بضاعت خود از حافظه اش استفاده می کرده است.»

به بچه ها فرصت شناخت خودشان را بدهیم

مهشید رضوی، روان شناس کودک هم در این باره توضیح می دهد «متخصصان در حوزه های مختلف روان شناسی معتقدند هر کودکی با استعداد های خاص خودش به دنیا می آید و اگر فردی در زمینه خاصی استعداد خارق العاده ای داشته باشد، در ابتدا معلوم نیست و شاید همین دلیل، کافی باشد که مربیان و والدین نباید او را در مسیر خاصی قرار بدهند و فرصت رشد بچه را از او بگیرند. پدر و مادرها و معلم ها باید صبور باشند تا کودک مراحل رشد خود را بین همسن و سال های خودش پشت سر بگذارد.» برخی در زمینه جسمانی، بعضی در بعد ذهنی و تعدادی دیگر در بعد عاطفی بهتر هستند؛ اما پدر و مادر باید تلاش کنند همه این ابعاد در کودک رشد کند و اگر پدر و مادری اصرار کرد در زمینه خاصی فرزندش را رشد بدهد، امیال و خواست خودش را به بچه تحمیل کرده است. به همین دلیل هم در توصیه های روان شناسان و هم در توصیه های اخلاقی بزرگان ما این اصل وجود دارد که در سنین پیش از دبستان، فضا برای کودک باید به گونه ای باشد که بتواند بازی کند و فرصت شناخت خودش را داشته باشد و هرگونه تربیت شبیه چیزی که برای آرات اتفاق افتاده و در این راستا فرصت بودن در کنار مادر هم از او گرفته شده است، جای تاسف دارد و فرصت کودکی کردن و رشد را از این بچه گرفته است.»

که وقتی بچه ای که توان دفاع

از خود و تشخیص درست از غلط ندارد،

وادر به انجام کاری می کنند، یعنی کودک آزاری اتفاق

افتاده، وقتی برای او هویتی ساخته می شود که ممکن

است ۱۰ سال دیگر وقتی بزرگ شود پیرسد چرا این هویت

را برای من ساختی؟ پس کودک آزاری اتفاق افتاده است. در

این سال ها کودکانی که مورد سوء استفاده پدر و مادرهایشان

قرار گرفته اند، کم نداشتیم؛ از مدل های اینستاگرامی گرفته

تا ریچارد ساندراک که شرایطی مشابه آرات داشت و به

هرکول کوچولو معروف شده بود. اما در بزرگسالی

نه تنها ورزش را کنار گذاشت که با پدرش هم

قطع ارتباط کرد.

کودکان کار مدرن؛ کارگران فانتزی فضای مجازی

کودکان ما با شبکه های اجتماعی متولد شده اند. ما اگر در جوانی یا نوجوانی با این وسایل ارتباطی جدید روبه رو شده ایم، این بچه ها قبل از این که خودشان تصمیم بگیرند و بخواهند، شناسه کاربری در فضای مجازی دارند. محمد صادق باطنی مستندساز و کارشناس رسانه در ارتباط با این بچه ها می گوید: «درست است که معروفیت این بچه ها آرزو و حسرت خیلی هاست؛ اما در واقع اینها کودکان کار مدرن هستند، یعنی به واسطه هنر و استعدادی که دارند یا تحمیل والدینشان بدون میل شخصی شان شروع به انجام آن حرکت خاص و انتشار در فضای مجازی می کنند. نکته ای که وجود دارد این است که اینها بچه های کاریکاتوری و فانتزی هستند. نه به این معنا که استعدادشان در آینده به درد نخواهد خورد؛ اما نحوه رشدشان کاریکاتوری است. در حالی که باید در این سن مشغول کار دیگری باشند.»

به نام بچه ها؛ به کام بزرگ ترها

قصه پدر و مادرهای اینستاگرامی و مجازی، قصه آدم هایی است که آرزوهای بزرگسالی خود را در کودکان خود می خواهند برآورده کنند: «اگر بچه بچگی کرد و استعدادش را هم بروز داد، می توان به پدر و مادر او آفرین گفت؛ اما اگر این استعدادیابی از روند طبیعی رشد بچه فاصله بگیرد و پدر و مادرها از ظرفیتی که رسانه در اختیار آنها قرار داده، سوء استفاده کنند، ما عملا با مقوله کودکان کار مدرن روبه رو هستیم.» باطنی درباره استانداردهای حضور کودکان و نوجوان در بستر فضای مجازی می گوید: «امروزه در حیطه هوش دیجیتال، بحث هایی را مطرح می کنند که فرد قبل از ۱۳ سالگی باید مفاهیم پایه در مصرف رسانه را آموزش دیده باشد. البته به این معنا نیست تا قبل از ۱۳ سالگی به صورت مطلق حق استفاده از فضای مجازی را نداشته باشند و از فردا به صورت مطلق اجازه حضور در آن را نداشته باشند و طبعاً در این سن نیز همراهی پدر و مادر در ساختن هویت مجازی لازم است. این همراهی هم از جنس آقا با لاسری و کنترلگری نیست. این خلق هویت مجازی هم نه در مسیر برآوردن امیال پدر و مادر باشد نه این که نوجوان ها در این فضا را شوند. پدر و مادرهای الان باید خیلی سریع تر، پرنریز تر از پدر و مادرهای قدیم بچنگند تا افسار تربیت بچه شان را در دست بگیرند؛ وگرنه پدر و مادرهای مجازی تربیت کودکان را رقم می زنند.»

